

Beslut

Datum:
2026-02-17

Vårt diarienummer:
31-252/2026

Uttekande och detaljavgränsning av kalkstensfyndigheten Rute-Stucks, som riksintresse enligt 3 kap. 7 § miljöbalken

Beslut

Sveriges geologiska undersökning (SGU) bedömer att kalkstensfyndigheterna Rute-Stucks på norra Gotland, utgör ett sådant mark- och vattenområde som är av riksintresse enligt 3 kap. 7 § miljöbalken.

De fyra riksintresseområdena på norra Gotland som detaljavgränsades 2005, Storugns-Klinthagen, Rute, Fleringe (SGU dnr 41-1018/2005), samt kalkstensfyndigheten Stucks (SGU dnr 41-1017/2005), har behandlats i samma riksintresseutredning, men beslutas separat. Riksintresseanspråket Rute-Stucks är fortfarande aktuellt och uppfyller kriterierna i gällande sektorsbeskrivning (SGU dnr 31-3007/2024). Riksintressets detaljavgränsning revideras enligt bilaga 1, där SGU:s bedömning är att Rute och Stucks slås samman till ett område (Rute-Stucks) samt revideras utefter fyndighetens omfattning och hänsyn tas till riksintresse för kulturmiljövård samt delar av den föreslagna nationalparken.

Till beslutet hör bilaga 1 med karta samt koordinater för detaljavgränsningen.

Ärendets beredning

SGU arbetar fortlopande med att peka ut, se över och detaljavgränsa fyndigheter som bedöms vara av riksintresse. En utredning gällande översyn av befintliga riksintressen har gjorts för att avgöra om de fyra utpekade riksintresseområdena på norra Gotland, kalkstensfyndigheterna Storugns-Klinthagen, Rute, Fleringe (SGU dnr 41-1018/2005), samt kalkstensfyndigheten Stucks (SGU dnr 41-1017/2005) som alla detaljavgränsades 2005, fortfarande utgör ett intresse av nationell betydelse. Enligt hushållningsförordningen ska en översyn göras vid behov, eller åtminstone vart 8:e år, vilket innebär att dessa områden är aktuella för översyn. Utredningen redovisas i bilaga 2. Beslut om respektive områden hanteras i separata ärenden (dnr 31-250/2026 kalkstensfyndigheten Storugns-Klinthagen, dnr 31-251/2026 kalkstensfyndigheten Fleringe, dnr

31-252/2026 kalkstensfyndigheten Rute-Stucks), varav nu aktuellt ärende avser kalkstensfyndigheten Rute-Stucks.

En översyn innebär att det genomförs en utredning för att reda ut ifall ett befintligt riksintresse når upp till de kriterier på vilka SGU grundar sina beslut om att peka ut och detaljavgränsa riksintressen för värdefulla ämnen eller material enligt 3 kap. 7 § miljöbalken. I samband med översynen görs även en bedömning huruvida detaljavgränsningen behöver justeras. Information om geologi, materialegenskaper m.m. har inhämtats från bland annat SGU:s publikationer och databaser samt aktiva aktörer i området.

Utredningen med förslag och beskrivning har remitterats till Region Gotland, Länsstyrelsen Gotland, Naturvårdsverket, Myndigheten för civilt försvar (dåvarande Myndigheten för samhällsskydd och beredskap), Boverket, Riksantikvarieämbetet, Försvarsmakten, Trafikverket, Energimyndigheten och Havs- och vattenmyndigheten. Vidare har utredningen med förslag och beskrivning skickats för kännedom till Nordkalk och SMA Mineral.

Yttranden har inkommit från Region Gotland, Länsstyrelsen Gotland, Naturvårdsverket, Myndigheten för civilt försvar (dåvarande Myndigheten för samhällsskydd och beredskap), Boverket, Riksantikvarieämbetet, Trafikverket, Energimyndigheten, Havs och vattenmyndigheten och Nordkalk.

Nedan redovisas generella yttranden för alla områden i utredningen.

Region Gotland

Region Gotland har avstyrkt förslag till utvidgning av riksintresset Rute-Stucks och anført i huvudsak följande. Regionen tar idag redan ett stort ansvar för den nationella försörjningen av cement och andra ändamål. För Gotland är det av stor betydelse att de industriverksamheter som etablerar sig på ön genom sin verksamhet inte påverkar vatten, natur och människors närmiljö på ett negativt sätt. Region Gotland ser inga tydliga positiva effekter där Gotland som samhälle kan ges fördelar av en utökad kalktäktsverksamhet, tvärtom uppstår ett antal risker rörande vatten, natur och människors närmiljö. SGU har inte redovisat något om vilken konflikt som kan föreligga med kommunal vattenproduktion eller vattenskyddsområden. Mot föreslagna utökningar av riksintresseanspråk för kalkstensfyndigheter på norra Gotland står Gotlands behov av att fortsatt kunna producera en tillräcklig mängd dricksvatten av god kvalitet och att dessa möjligheter inte försämras över tid. Särskilt viktigt blir detta mot bakgrunden av den närliggande kommunala vattentäkten i Bästeträsk riskerar att påverkas negativt som ett resultat av fortsatt eller utökad täktverksamhet. Föreslagen utvidgning av riksintresset Rute-Stucks i de delar som kommer i konflikt med vattenskyddet för Bästeträsk. För Rute-Stucks innebär utökningen innebär ytterligare överlapp med Natura 2000-områden, riksintresse för friluftsliv, riksintresse för naturvård och riksintresse för kulturmiljövårderna. Föreslagen utökning av Rute-Stucks innebär vidare att vissa delar av riksintresseanspråket överlappar med den föreslagna avgränsningen för den blivande nationalparken Bästeträsk. Rute-Stucks ligger delvis i nära anslutning till riksintresse för högexploaterad kust samt i nära anslutning till riksintresse för totalförsvarets militära del,

riksintresse på land samt påverkansområde för buller eller annan risk gällande Trelge övnings- och skjutfält. Merparten av riksintresseanspråket i området Rute överlappar sekundär skyddszon och i delar även primär skyddszon. Omkring hälften av riksintresseanspråket avseende området Stucks överlappar sekundär skyddszon och i delar även primär skyddszon. Vidare framhåller Region Gotland att de ställningstaganden som har gjorts i Översiktsplan Vårt Gotland 2040 gällande fyndigheter av ämnen eller mineral fortsatt är gällande och att områdena på norra Gotland som överlappar med Natura 2000-områden helt eller delvis bör undantas från område av riksintresse för fyndigheter av ämnen eller material. Region Gotland framhåller att detta ställningstagande väger särskilt tungt gällande den del av område Rute-Stucks som har prövats i högsta instans med avslag som följd, det bedöms således inte finnas skäl att behålla, eller utöka, riksintresseanspråket i denna del.

Länsstyrelsen Gotland

Länsstyrelsen Gotland har avstyrkt förslaget och anfört i huvudsak följande. Delar av riksintresseanspråket Rute-Stucks överlappar med den föreslagna Bästeträsks nationalpark och går inte att förena med planerad framtida markanvändning i en eventuell framtida nationalpark och hänvisar bland annat till sin tolkning av lydelsen att fyndigheten ska gå att utvinna. Länsstyrelsen saknar resonemang och analys kring hur riksintresseanspråken i remissen hänger samman med övriga riksintresseanspråk för värdefulla ämnen eller material på Gotland och i Sverige; en analys av områdenas påverkan på Natura 2000-områdena som utgör riksintresse enligt 4 kap. 8 § MB; en påverkansanalys av berörda riksintressen enligt 3 kap., samt analys av påverkan på dricksvattenförsörjningen. Det föreslagna riksintresseanspråken går emot föreslagen markanvändning och inriktning i Region Gotlands översiktsplan Vårt Gotland 2040, där Region Gotland anser att de riksintresseanspråk på norra Gotland som överlappar med Natura 2000-områden helt eller delvis bör undantas från område av riksintresse för värdefulla ämnen eller material. Naturvårdsverket har regeringens uppdrag att ta fram underlag för beslut om att inrätta nationalparker. Bästeträsk på norra Gotland var ett förslag till ny nationalpark i den långsiktiga nationalparksplanen från 2008. I augusti 2025 lämnade Naturvårdsverket över en framställan om ny nationalpark på norra Gotland till regeringen. Förslaget till nationalpark är resultatet av ett mångårigt arbete som innefattat ett stort arbete med olika utredningar och inköp av mark- och vattenområden i syfte att en nationalpark ska kunna bildas i området. I och med förslaget till nationalpark finns en planerad markanvändning för de delar av SGU:s föreslagna riksintresseanspråk som överlappar med nationalparksförslaget, så som vandringsleder som iordningställts inom ramen för nationalparksbildandet. I framtagandet av förslaget till nationalpark har avvägningar gjorts utifrån befintliga riksintresseområden, både riksintressen som överlappar med nationalparksförslaget och riksintressen som angränsar till området. Förslaget att skydda området som nationalpark bedöms förenligt med de riksintresseanspråk enligt 3 och 4 kap. MB som finns sedan tidigare. Arbetet med att ta fram förslaget till nationalpark har genomförts i samverkan mellan Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Länsstyrelsen i Gotlands län och Region Gotland. Föreslagen detaljavgränsning av SGU:s riksintresseanspråk Rute-Stucks överlappar i vissa delar med den föreslagna Bästeträsks nationalparks utbredning. Överlappet är drygt 160 ha. SGU anger att syftet med riksintresset är att fyndigheten ska kunna

gå att utvinna. Länsstyrelsen avstyrker därför de delar av riksintresset Rute-Stucks som överlappar med den föreslagna nationalparken.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har yttrat sig och har avstyrkt förslaget i de delar där utökningen av det föreslagna riksintresseområdet Rute-Stucks överlappar med Naturvårdsverkets förslag till ny nationalpark. Myndigheten har anfört i huvudsak följande. Naturvårdsverket bedömer att det saknas rådighet och juridiska förutsättningar för utvinning av kalksten i merparten av SGU:s föreslagna utökningar av riksintresseutpekanden eftersom staten, genom Naturvårdsverket, äger marken, och Naturvårdsverket har inte för avsikt att börja med kalkbrytning inom de av myndigheten ägda fastigheterna. Myndigheten har även svårt att se att det går att förena kalkbrytning med bevarandet av de berörda Natura 2000-områdenas naturvärden och de anser därför att dessa områden inte bör anges som riksintresse för värdefulla ämnen eller material. Naturvårdsverket har också uppmärksammat att frågan om yt- och grundvatten inte berörs i det remitterade materialet, trots att det är en viktig lokal och regional fråga.

Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndigheten har inte uttryckligen avstyrkt förslaget till de utpekade riksintresseområdenas utbredning eller aktualitet och anfört i huvudsak följande. Myndigheten bedömer att eventuella framtida kalkbrytningsverksamheter kommer att bli svåra att genomföra i delar av de föreslagna utökade riksintresseområdena då de är svår eller oförenliga med bland annat olika former av befintliga eller föreslagna naturskydd inklusive Natura 2000, andra biologiska eller ekologiska naturvärden och vattenskyddsområdet i sjön Bästeträsk, den blivande nationalparken och flera andra viktiga samhällsintressen som är beroende av en låg grad av påverkan. Eventuella framtida kalkbrytningsverksamheter kommer att bli svåra att genomföra i delar av de föreslagna utökade riksintresseområdena. Några av de fyra områdena som föreslås överlappar delvis med eller ligger i direkt närhet till andra riksintresseområden och skyddade områden samt andra för samhället viktiga intressen.

- Riksintresse enligt 3 kap. 6 § MB Friluftsliv och naturvård
- Riksintresse enligt MB 4 kap. 2 § MB
- Rörligt friluftsliv 4 kap. 4 § MB Högexploaterad kust,
- 4 kap. 8 § MB Natura 2000 gällande livsmiljötyperna: 1220, 1230, 1630, 3140, 5130, 6110, 6210, 6280, 6410, 6530, 7210, 7220, 7230, 8240, 9010, 9020, 9070, 91D0 avseende arterna Bredkantad dykare, Kalkkrassing, Kalkkärrsgrynsnäcka, Smalgrynsnäcka, Stensimpa

Bildandet av Sveriges trettioandra nationalpark, Bästeträsk nationalpark. Naturvårdsverket lämnade i augusti 2025 ett förslag till bildande av nationalpark till Regeringen.

Vattenskyddsområde för den kommunala dricksvattentäkten Bästeträsk. En säker tillgång till högkvalitativt råvatten är av avgörande betydelse för dricksvattenförsörjningen i regionen. Sjön Bästeträsk är ett nationellt särskilt värdefullt vatten för naturvärden. Det är Gotlands största sjö och har höga och unika värden som flodkräfta, stensimpa, sötvattenslevande sik, ribbskivsnäcka, samt kransalgerna borststräfs, skörsträfs, mellansträfs och törnsträfs. I sjöns finns också det

enda fyndet i landet av kransalgen pärlslinke. Av avgörande betydelse för att sjön och dess biologiska mångfald ska kunna bevaras är att mänsklig påverkan inklusive påverkan från markanvändning minimeras. Havs- och vattenmyndigheten bedömer att de föreslagna utökningarna av riksintresseområdena för värdefulla ämnen eller material (inklusive framtida verksamheter som riksintresset omfattar) med största sannolikhet är oförenliga i de områden där de överlappar Natura 2000-områden och den blivande nationalparken. Även flera andra viktiga samhällsintressen i området förutsätter en låg grad av påverkan vilket inte kan uppnås med verksamheter som bullrar, dammar eller riskerar skada tillgång och kvalitet på grund- och ytvatten. Havs- och vattenmyndigheten gör sammantaget bedömningen att SGU har genomfört utredningen i enlighet med sitt uppdrag inklusive kriterier och detaljavgränsningar. HaV bedömer dock att eventuella framtida kalkbrytning kommer att bli svåra att genomföra på grund av överlapp med Natura 2000 och konflikter med andra anspråk och intressen.

SGU:s bemötande av Naturvårdsverkets, Havs-och Vattenmyndighetens, länsstyrelsen Gotlands och region Gotlands yttranden

SGU vill påtala att innebörden av SGU:s skrivning som syftar till att fyndigheten ska kunna utvinna, är att fyndigheten ur ett tekniskt och ekonomiskt perspektiv ska kunna gå att utvinna, inte utifrån motsstående intressen i området. SGU ser det positivt att Region Gotland redan tar ett stort ansvar gällande Sveriges försörjning av kalksrensråvara för bland metallurgiska ändamål, cement och kemisk industri. I de utpekade områdena finns det kalksten av högsta kvalitet vilket är det som efterfrågas för metallurgiska ändamål och i utredningen går det att läsa att det inte är känt att denna kvalitet finns i den brytbara kvantiteten på många andra ställen i Sverige som det finns på norra Gotland.

Ett riksintresse fastställs slutligt vid en prövning om de riksintressen som har utpekats av sektorsmyndigheter är att betrakta som riksintressen i prövningssammanhang till exempel vid en tillståndsprövning eller inte. En förändrad markanvändning och motsstående intressen i samband med och fastställande av ett riksintresseanspråk kommer därmed avgöras i efterkommande tillståndprocesser i samband med den verksamhet som är föremål för prövning.

SGU anser att även om de utpekade riksintresseområden överlappar med Natura 2000, finns fyndigheten fortfarande kvar på samma plats och är fortsatt av den kvalitet som är ytterst viktig för Sveriges råvaruförsörjning i fred och under tider av krig eller höjd beredskap. Ett utpekande av riksintresse är endast ett anspråk som inte har en direkt påverkan på sin omgivning. Överlappande riksintressen och områdesskydd utgör därmed inte hinder. Upplysningsvis kan nämnas att SGU har i tidigare remisser kring förslaget om bildande av nationalparken Bästeträsk avstyrkt förslaget och påpekat att det innebär påtaglig skada för riksintresset för värdefulla ämnen och material (SGU dnr 01-783/2007, dnr 33 - 724/2024 samt dnr 33 - 288/2025).

Vad gäller frågan om riksintresseanspråk kopplat till en översiktsplan så är översiktsplanen ett strategiskt och vägledande dokument i planeringen. Den ska ha en längre tidshorisont, men ska enligt den rullande översiktsplanering revideras vart fjärde år. I översiktsplanen visas hur en kommun kommer att tillgodose riksintressen, så att dessa inte påtagligt skadas. I praktiken

innebär det att värdena för det aktuella riksintresset ska vägas mot andra allmänna och lokala intressen, inklusive exploaterings- och bevarandebestånden. Den ger en strategisk vägledning, men är inte rättsligt bindande. Om flera riksintressen eller andra intressen står i konflikt, kan ÖP vägleda vilket intresse som långsiktigt främjar hushållningen av mark, vatten och fysisk miljö, och därigenom prioriteras av riksintressemyndigheten. Den tydliggör kommunens syn på riksintressernas betydelse, deras geografiska omfattning och hur planering ska göra så att riksintressen inte påtagligt skadas. När det kommer till Rute-Stucks fyndigheten är det delvis ett befintligt riksintresseanspråk, där utpekandet tidigare huvudsakligen följde fastighetsgränser. I det nu aktuella beslutet utgår avgränsningen från fyndighetens utbredning och sammanhållande funktion. SGU bedömer att fyndighetens läge och beskaffenhet är sådana att det inte finns skäl att upphäva tidigare beslut och att det finns skäl att utgå från fyndighetens faktiska utbredning.

Det är viktigt att riksintresseanspråk pekas ut oberoende av varandra och ägandeförhållanden. En riksintresseutredning, tar inte hänsyn till markägareförhållanden, även om det som utreds är ett markägarmineral, utan tar enbart hänsyn till om fyndigheten uppfyller gällande krav och kriterier. SGU har i utredningen inkluderat en översiktlig beskrivning av grundvattenförutsättningarna på Gotland. Grund- eller ytvatten är inte en del av själva fyndigheten. Grundvattenfrågor och frågor kopplat till dricksvattenförsörjning är således något som tas upp vid senare tillståndsprövningar av en verksamhet som avser att etablera sig på den berörda platsen.

Lokala samhällseffekter är ett viktigt underlag som vägs in, men de styr inte beslutet för utpekande av ett riksintresseanspråk. Riksintresset dominerar avvägningen med syftet att säkerställa områdets nationellt betydelsefulla värden under både kort och lång sikt. SGU:s uppgift som riksintressemyndighet är att peka ut fyndigheter av riksintresse som är av nationell betydelse. Den bedömningen gör SGU med hjälp av fastställda kriterier. Det är endast fyndighetens/fyndigheternas geologiska beskaffenhet som beaktas vid utpekandet av malmer (metaller), industrimineral, bergmaterial eller natursten som riksintresseanspråk.

Riksantikvarieämbetet

Riksantikvarieämbetet har yttrat sig i ärendet och har anförts i huvudsak följande. En utökning av riksintresset Stucks-Rute innebär en överlappning med riksintresse för kulturmiljövården Hau. En förändrad markanvändning i ett småskaligt odlingslandskap kan komma att skada eller till och med påtagligt skada riksintresset för kulturmiljövården. Myndigheten menar att det föreslagna utpekandet innebär en förändrad markanvändning som kan komma att skada eller till och med påtagligt skada riksintresset för kulturmiljövården, beroende på markanvändningens omfattning.

SGU:s bemötande av Riksantikvarieämbetets yttrande

Det föreslagna utpekande i sig innebär ingen förändrad markanvändning, utan ser till fyndigheternas egenskaper och lokalisering. Det är först vid en senare tillståndsprövning som en förändrad markanvändning kommer att bedömas och riksintresset vägas mot andra motstående intressen. Riksantikvarieämbetet har påpekat delar av riksintresset kulturmiljövården Hau överlappas av riksintresset Stucks-Rute. SGU har utifrån Riksantikvarieämbetet synpunkter sett

över avgränsningen av riksintresset och justerar utbredningen genom att låta den norra gränsen för det föreslagna riksintresset avgränsas mot riksintresset för kulturmiljövård.

Nordkalk

Nordkalk är inte en remissinstans men har valt att skicka in ett yttrande på eget initiativ och anfört i huvudsak följande. Bolaget delar SGU:s bedömning att nationalparksförslaget Bästeträsk i anslutning till riksintresset Rute-Stucks innebär en påtaglig skada på riksintresset. De redan inrättade Natura 2000-områden har medfört en betydligt större skada och i princip omöjliggör täktverksamhet i området och vill därför att SGU, som en konsekvens av att riksintresse för utvinning av mineral omöjliggörs i Rute-Stucks, kompenseras med utveckling på andra platser. Bolaget gör en bedömning att avgränsningen av riksintresse för mineralutvinning, generellt sett, är för begränsat i förhållande till andra riksintressen och bör även omfatta skyddszoner för infrastruktur mm. Nordkalk vill även att de delar av produktions- och hamnområdet som tidigare ingick i riksintresset för värdefulla ämnen eller material kvarstår samt utökas till att omfatta även farled 387. Nordkalk rekommenderar att ett nytt område, Hellvi, cirka 3,5 km från Klinthagen omfattande ett 500 hektar stort område med kalksten av stålqualität, ska ingå i riksintresseområdet för Storugns-Klinthagen.

SGU:s bemötande av Nordkalks yttrande

SGU är inte den myndighet som pekar ut riksintressen för kommunikation och industriell produktion enlig 3 kap 8 § MB, utan ansvariga myndigheter är Trafikverket respektive Tillväxtverket. Hamnen och tillhörande infrastruktur samt ingående verksamhetsområde är av yttersta vikt för verksamheten, men eftersom det inte är en del av fyndigheten kan det inte inkluderas i ett riksintresse för värdefulla ämnen eller material (se SGU:s sektorsbeskrivning). Området Hellvi föreslås av Nordkalk att inkluderas i det befintliga riksintresset Storugns-Klinthagen. Ett utpekande av Hellvi som ett riksintresseanspråk för värdefulla ämnen eller material ingår inte i den översyn av befintliga riksintresseområden som har gjorts inom ramen för den remitterade utredningen. Det ligger inte heller i direkt anslutning till Storugns-Klinthagen, utan är att betrakta som ett nytt område som kräver en ny utredning. SGU vill poängtera att syftet med att peka ut områden av riksintresse för värdefulla ämnen och material inte handlar om kompensationsåtgärder för enskilda bolag utan att det är Sveriges långsiktiga behov som ligger till grund för bedömningen. Mark- och vattenområden skall användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde skall ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning, vilket framgår av 3 kap. MB. Vidare är det inte heller möjligt att kompensera med nya områden på grund av ett riksintresseanspråk på en viss plats är svår eller oförenliga att förena med andra riksintressen eller viktiga samhällsintressen.

Boverket, Myndigheten för civilt försvar, Trafikverket, Energimyndigheten och Försvarsmakten

Boverket har anfört i huvudsak följande. Boverket anser att utredning angående översyn av de tre kalkstensfyndigheterna på norra Gotland är ett bra underlag för att i ett kommande beslut peka

ut aktuella områden som områden av riksintresse enligt 3 kap. 7 § andra stycket miljöbalken. Ett kommande beslutsdokumentet behöver utvecklas så att det blir ett tydligt och lättillgängligt underlag för kommunen och andra aktörer som behöver förhålla sig till.

Myndigheten för civilt försvar (dåvarande Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) tillstyrker utredningens förslag.

Trafikverket har inget att erinra mot utredningens förslag.

Energimyndigheten har inga synpunkter att redovisa på utredningens förslag.

Försvarsmakten har inte lämnat något yttrande.

Värdebeskrivning

Kalksten är en i naturen vanligt förekommande sedimentär bergart med varierande egenskaper beroende på avsättningsmiljö och de geologiska processer som påverkat bergarten efter dess bildande. De efterfrågade materialegenskaperna är tätt förknippade med, och varierar beroende på användningsområde. Kalkstenar med olika materialegenskaper förekommer i alla utpekade riksintresseområden på norra Gotland. Riksintresseområdet Rute-Stucks pekas här ut som viktig insatsråvara för kemisk och metallurgisk industri samt som råvara för cementindustrin. Den kalksten som inte uppfyller stålqualitet kan användas till användningsområden med andra kvalitetskrav, till exempel cement eller till livsmedelsindustrin.

Insatsråvara för kemisk industri och metallurgisk industri: Kalksten används för att rena en stålprodukt från olika ämnen och används som slaggbildare när ren järnmalm eller återvunnet skrot används i ståltillverkning. De kemiska egenskaper som eftersträvas är en hög halt av kalciumkarbonat och låga halter av olika föroreningar. Tekniska egenskaper är goda bränningsegenskaper, låg termisk beständighet, och kalkstenen ska kunna krossas till önskad fraktion, där fraktionens storlek beror på vilken ugn som används i stålproduktionen.

I dag finns inget känt ersättningsmaterial för kalksten till stålindustrin. Den ometamorfa kalkstenen på Gotland är ett av få områden i Sverige med kalksten som håller denna kvalitet och det finns idag få kända svenska alternativ till revkalkstenen på Gotland när man även tar hänsyn till volym samt logistik till kund.

Cement: Det huvudsakliga användningsområdet för cement är som bindemedel i betong. Ren kalksten blandas med andra ämnen för att få den optimala produkten. För att få en jämn kvalitet i cementproduktionen är det viktigt med en kvalitetssäkrad råvara och att det finns en långsiktighet i leveranserna. Alla kalkstensförekomster är inte lämpliga för cementindustrin behov, då de varierar stort i både kemisk sammansättning och teknisk lämplighet och kan ge oönskade effekter i tillverkningsprocessen. Även om det finns alternativ till cement som bindemedel i betong innebär inte det att kalkstensråvaran kommer att vara inaktuell i betongframställningen under överskådlig tid. *Exempel på andra användningsområden* för kalkstensråvara är fyllmedel vid papperstillverkning, rening av rökgaser, kalkning av sjöar, foderkalk, markstabilitet, minskning av fosforläckage från åkermark och kemisk industri

Påtaglig skada på riksintresset

Huvudsyftet med ett riksintresse för värdefulla ämnen eller material är ett möjligt nutida eller framtida nyttande av de värdefulla resurserna. En påtaglig skada är allt som på något sätt i eller

direkt anslutning till utpekade riksintresseområden försvårar utvinningen genom att det tas ett nytt beslut om begränsningar i markanvändning eller förändring av markanvändningen.

Påverkansområde

Ett område utanför ett riksintresseområde där åtgärderna kan leda till en påtaglig skada på riksintresset benämns påverkansområde. Skadan kan uppstå genom att åtgärder inom påverkansområdet kan medföra skada på möjligheten att utvinna en fyndighet av riksintresse eller genom att åtgärder inom påverkansområdet medför sådana restriktioner för den verksamhet som bedrivs eller är planerad att kunna ske inom riksintesseområdet så att skada uppstår.

Verksamhetsytor

Enligt förarbetena (se prop. 1985/86:3 s. 117) ska detaljavgränsningen av ett riksintresse inte innefatta en buffertzoon. Detaljavgränsningen tar inte heller hänsyn till eventuellt kommande verksamhetsytor. Det är en verksamhetsutövers uppgift att lokalisera nödvändiga tillhörande byggnader och infrastruktur utifrån rådande omständigheter. Tillståndsgivande myndighet ska sedan bedöma verksamheten i sin helhet även om den sträcker sig utanför detaljavgränsningen. Avgränsningen baseras på tillgängliga geologiska, geokemiska och geofysiska undersökningar. Beslutad detaljavgränsning för fyndigheten Rute-Stucks ges i bilaga 1.

Skäl för beslutet

SGU är enligt 2 a § p. 5 förordningen (1998:896) om hushållning med mark och vattenområden (hushållningsförordningen) ansvarig myndighet för att bedöma och peka ut områden som avses i 3 kap. 7 § miljöbalken, dvs. områden som innehåller fyndigheter av värdefulla ämnen eller material som är av riksintresse, och därför ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra utvinningen av dessa.

SGU:s ställningstagande enligt 2 a § hushållningsförordningen är endast att betrakta som ett anspråk på riksintresse och innebär inte att SGU med rättsligt bindande verkan har förklarat att området är av riksintresse. Den frågan prövas i ett senare skede i ett enskilt ärende, t.ex. vid förändrad markanvändning eller vid en tillståndsprövning.

SGU bedömer, i sitt utpekande, inte behovet av framtida verksamhetsytor utan följer riktlinjerna i förarbetena till hushållningsbestämmelserna¹² att inte avgränsa buffertzoner eller influensområden för ett riksintresse. Syftet med att detaljavgränsa en fyndighet är att avgränsningen ska fungera inom överskådlig framtid. Den slutliga utformningen av ett eventuellt verksamhetsområde görs i samband med miljöprövningen enligt miljöbalken.

Vid SGU:s bedömning görs inte heller någon avvägning mot andra intressen såsom riksintressen eller andra intressen. Endast fyndigheten och dess geologiska beskaffenhet beaktas. Riksintresset

¹ Prop. 1997/98:45 del 2 s. 29 med hänvisning till prop. 1985/86:3

² Prop. 1985/86:3 s.115

för värdefulla ämnen eller material är en del av ett planeringsinstrument och en information till samhället och berörda myndigheter att en fyndighet av värdefulla ämnen eller material av nationell betydelse finns i området. Fyndigheten ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra nuvarande eller framtida utvinning av fyndigheten.

De kriterier³, på vilka SGU föreslås grunda sitt beslut att peka ut och detaljavgränsa ett område med en fyndighet eller flera fyndigheter av ämnen eller material som ett riksintresseanspråk, är:

1. Ämnen eller material som har stor betydelse för samhällets behov eller försörjningsberedskap,
2. Ämnen eller material som har särskilt värdefulla egenskaper och
3. Området innehållande fyndigheten/fyndigheterna av ämnen eller material är väl undersökt och dokumenterat.

Alla tre kriterier ska vara uppfyllda för att ett område med en fyndighet eller flera fyndigheter ska kunna vara av riksintresse. Vid utvärderingen tar SGU hänsyn inte bara till dagens behov utan gör också en bedömning utifrån ett längre tidsperspektiv (>50 år).

1. Kalkstensråvara har en mycket stor betydelse för samhällsbyggande och vid en beredskapssituation är det viktigt att säkra den inhemska tillgången till kalkstensråvara av rätt kvalitet för olika ändamål. Material som stål och betong är nödvändiga vid byggande och återuppbyggandet av både infrastruktur, byggnader och fordon. Dess användning vid livsmedelsproduktion ska inte heller underskattas.
2. Kalkstensråvarans speciella egenskaper innebär att den inte är utbytbar i t.ex. metallurgiska processer. Från ekonomisk synpunkt är det väsentligt att det finns tillgång till råvara för försörjning långt fram i tiden eftersom det ger en nödvändig bas för framtida investeringar. Tillgången till kalkstensråvara av högsta kvalitet i Sverige är störst på norra Gotland.
3. Norra Gotland är väl undersökt beträffande förekomsten och utbredningen av kalkstensråvara av efterfrågad kvalitet för olika ändamål. Utredningen presenterar mindre förändringar de olika områdenas detaljavgränsningar. Bland annat föreslås sammanslagning av två områden som ligger bredvid varandra där två områden bland annat föreslås att slås samman då de ligger bredvid varandra, samt där nya undersökningar har visat på en ökad kunskap om de geologiska förutsättningarna för kalkstensråvara på norra Gotland.

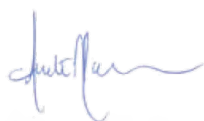
SGU bedömer att fyndigheten uppfyller samtliga tre kriterier och kan därför pekas ut som riksintresse enligt 3 kap. 7 § miljöbalken.

---

³ SGU:s sektorsbeskrivning, dnr 31–3007/2024

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Anette Madsen, föredragande är tf avdelningschef Daniel Stålnacke.

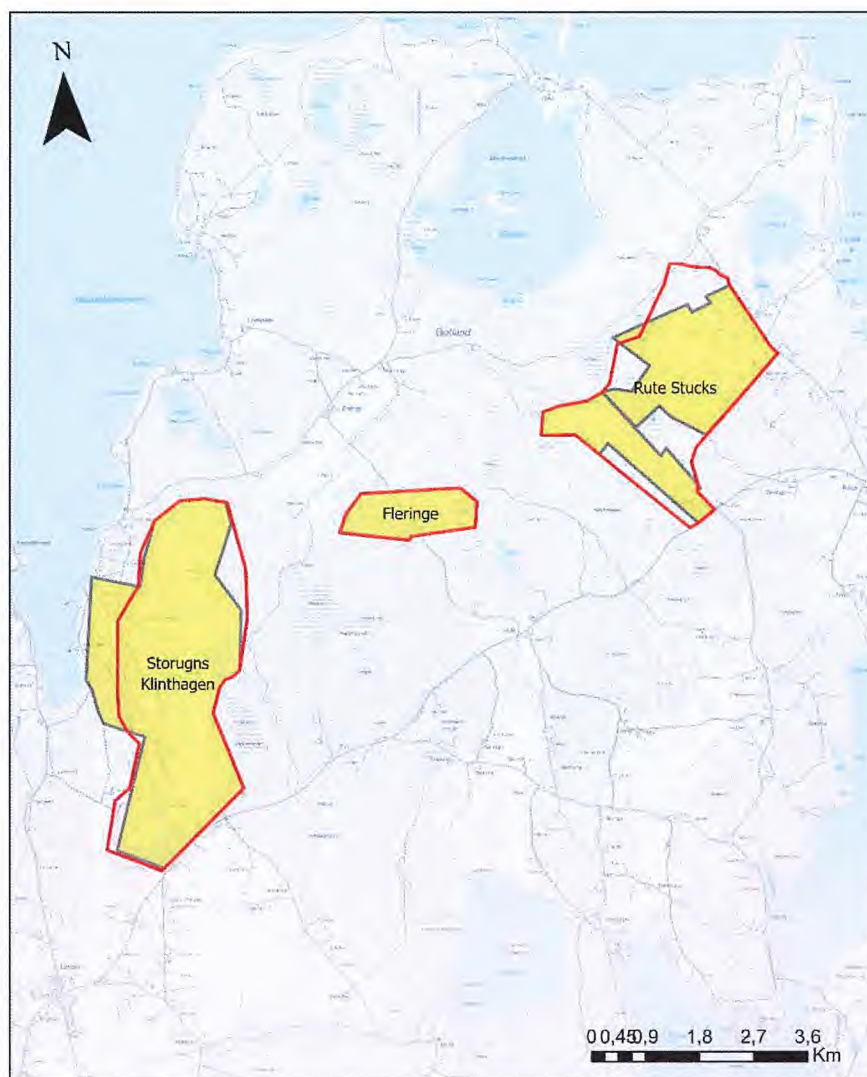

Anette Madsen

Daniel Stålnacke

Bilaga 1. Riksintressant fyndighet Rute-Stucks enligt 3 kap. 7 § andra stycket miljöbalken

Teckenförklaring

- Nya avgränsningar riksintresse för värdefulla ämnen eller material
- Avgränsningar riksintresse för värdefulla ämnen eller material enligt beslut 2005

Bakgrundskarta: Topografiska Webbkartan Nedtonad

Rute-Stucks	
E (SWEREF 99 TM)	N (SWEREF 99 TM)
737 126,98	6 421 856,15
737 253,00	6 421 738,00
736 052,95	6 420 355,80
735 896,79	6 420 174,65
735 816,69	6 419 930,61
735 929,84	6 419 553,49
735 910,83	6 419 446,85
736 204,46	6 419 140,38
735 932,00	6 418 917,00
735 792,76	6 418 838,59
734 281,00	6 420 059,00
733 880,00	6 420 383,00
733 305,00	6 420 376,00
733 330,00	6 420 766,00
733 623,00	6 420 864,00
734 070,66	6 420 942,53
734 328,08	6 421 091,54
734 453,46	6 421 238,69
734 583,54	6 421 889,26
734 952,45	6 422 018,01
735 367,06	6 422 896,89
735 454,99	6 423 229,03
735 652,11	6 423 222,21
735 834,75	6 423 176,16
736 113,88	6 423 162,20
736 217,18	6 423 115,68
736 281,59	6 423 041,63
736 407,93	6 422 989,39
736 444,97	6 422 867,93

Bilaga 2. Utredning angående översyn av riksintressen på norra Gotland. Se bifogat dokument.

